

پس از گذشت ۱۹ سال از ورود اینترنت به ایران، کسب و کار در این حوزه شاهد تحولات عدیده‌ای بوده است. به طوری که با گذشت زمان، شرکت‌های ارائه دهنده اینترنت، از دفاتر فنی کوچک و بعضاً زیرزمینی در اقصی نقاط شهر، به بنگاه‌های اقتصادی مهم و تعیین کننده‌ای تبدیل شده‌اند که می‌توانند بر روی بسیاری از سیاست‌های اتخاذ شده در سطوح کلان فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور، تاثیرگذار باشند.

در این میان، گسترش میزان تقاضا از سوی کاربران به منظور اتصال به شبکه جهانی اینترنت، باعث بروز تغییراتی در شیوه‌های ارائه اینترنت توسط شرکت‌ها شده است و اتصال به شیوه *Dialup*، که زمانی نهایت آرزوی هر کاربر به منظور ورود به دنیای مجازی بود، جای خود را به اینترنت پرسرعت (*ADSL*) و با کمی فاصله به وایمکس (*WiMax*) داده است.

مرور رویدادهای گذشته نشان می‌دهد، در طول سال‌های اخیر، رشد و نفوذ کاربری اینترنت در کشور به حدی چشمگیر بوده است که بر خلاف گذشته، امروزه کاربر اینترنت بودن، تنها یک ژست اجتماعی و روشنفکرانه نیست؛ بلکه همانند داشتن سواد، یک نیاز کاملاً ضروری و جدی است که افراد دیر یا زود ناگزیرند به آن مبتلا شوند. گرچه در این میان، ایران تا رسیدن به نقطه مطلوب و کسب رتبه دیجیتالی مناسب در منطقه، فاصله قابل توجهی دارد، اما در هر صورت وارد این مسیر شدن و قرار گرفتن در امتداد آن نیز، می‌تواند باعث ایجاد بارقه‌هایی از امیدواری شود.

بر اساس آماري که مرکز توسعه ملی اینترنت (متما) در تازه‌ترین به روزرسانی خود منتشر کرده‌است، ضریب نفوذ اینترنت در سال گذشته، به میزان ۴۳ درصد بوده است و تعداد ۳۲ میلیون و ۶۹۶ هزار و ۲۷۵ نفر در سال ۱۳۹۰ به اینترنت متصل شده‌اند. این آمار هم چنین نشان می‌دهد، از این تعداد ۱۹ درصد به صورت *GPRS*، ۹ درصد به صورت *Dialup*، ۸ درصد به صورت فیبر نوری و یک درصد نیز به شیوه *WiMax* به اینترنت متصل شده‌اند که البته، ضریب نفوذ اینترنت در مقایسه با سال ۱۳۸۹، به میزان ۱۱ درصد افزایش داشته است.

رشد و توسعه اینترنت در کشور در عین حال که همواره با حلاوت‌های خاصی همراه بوده است، اما دشواری‌ها و دغدغه‌هایی را نیز در برداشته که بعضاً سه ضلع این مثلث، یعنی مردم، مسولین و بخش خصوصی را به خود درگیر کرده است. یکی از این دغدغه‌ها، فعالیت شرکت‌های بی نام و نشان، فاقد مجوز و در عین حال ابهام آمیزی است که چندی است، تراکت‌های آنها به وفور در سطح تهران پراکنده شده‌است. این شرکت‌ها که به طور شفاف، کاربران شمال شهر تهران و به قولی طبقه مرفه پایتخت را نشانه رفته‌اند، در حالی به صورت تخته گاز به فعالیت می‌پردازند که هیچ معلوم نیست، چگونه پا به عرصه تجارت اینترنت گذاشته‌اند؟

👉 حراج اینترنت ۵ پلاس

شهروندانی که اندکی دقیق تر و تیزبین تر از بقیه هستند، بدون تردید چند سالی است که متوجه تراکت‌هایی شده‌اند که مدعی این هستند که می‌توانند اینترنت پرسرعت و بدون محدودیت به مشتریان خود بفروشند.

بر روی تراکت‌های یاد شده که اغلب بر روی دیوارهای خیابان‌های فرعی و بر روی کاغذهای سفید و بی خط به چاپ رسیده‌اند به صورت کوتاهی نوشته شده است: (+ADSL)، بدون محدودیت در کلیه ساعات شبانه روز)

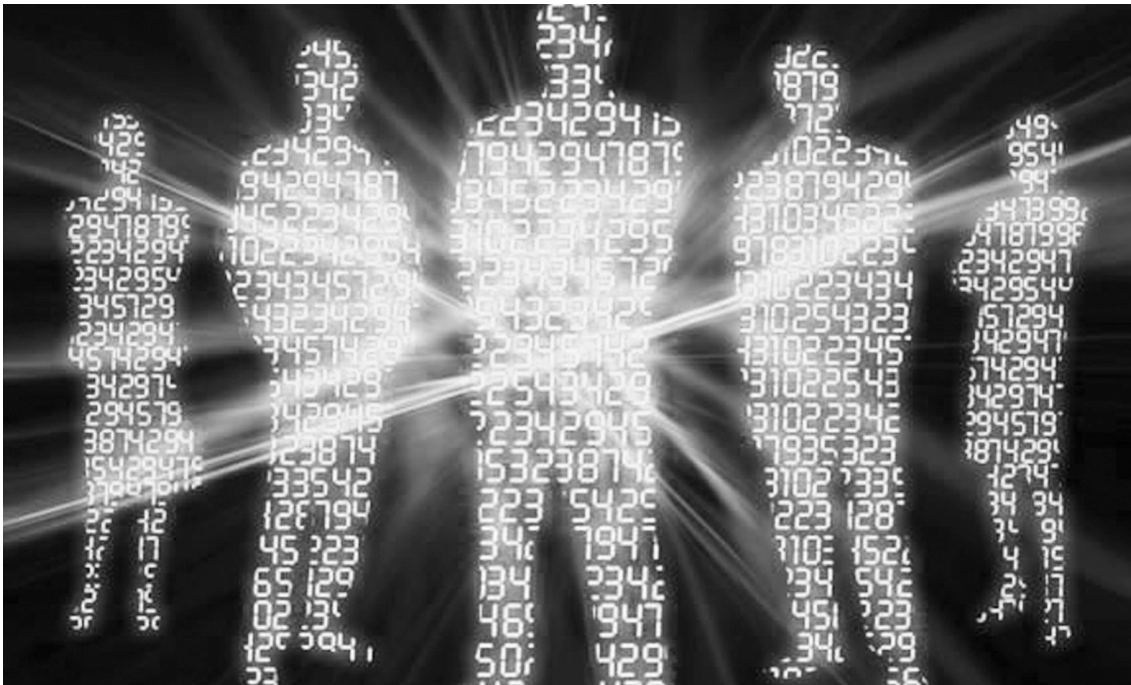
بدون تردید داشتن یک خط اینترنت پرسرعت، با کیفیت مطلوب و

بررسی وضعیت عرضه WiFi
غیرمجاز در پایتخت

اینترنت چمدانی درسبد کاربران تهرانی

• پریسا خسرو داد

با اندکی جست و جو و کشف سایر شرکت‌هایی که به طور مشابه در شبکه زیرزمینی ارائه‌دهندگان اینترنت غیرمجاز به فعالیت می‌پرداختند، به این رویکرد رسیدیم که اغلب آنها دارای استراتژی‌های مشترکی هستند. به عبارت دیگر، شرکت‌های مذکور که معمولاً تحت عنوان اینترنت WiFi به فعالیت می‌پردازند، به طور قالب فاقد مجوز سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی هستند و از آن جایی که تابع ضوابط قوانین خاصی نیستند، می‌توانند بدون هیچ گونه محدودیتی، اینترنت مورد نظر کاربران را تامین می‌کنند.

ارزایی‌های انجام شده در این زمینه هم چنین نشان داد، علی‌رغم شرکت‌های رسمی فعال در این حوزه که ممکن است با عدم وجود پورت خالی در ارائه خدمات ADSL روبه‌رو باشند، آنها با موانعی از این دست رو به رو نیستند و بدون این که مشترک را فهرست انتظار قرار دهند، در فاصله زمانی کوتاهی؛ به وی اینترنت پرسرعت ارائه می‌دهند.

براساس این گزارش، شیوه فنی ارائه اغلب ارائه دهندگان وای فای غیرمجاز، به صورت نقطه به نقطه و همان Point To Point است و از طریق امواج به مبادله دیتا می‌پردازد. از این روی در بسیاری از مواقع، تابع شرایط محیطی و فیزیکی است و به عنوان نمونه، چنانچه کاربر این سرویس، در آپارتمانی مستقر باشد که در میان چند برج بلند قرار گرفته باشد، نمی‌تواند از طریق این تکنولوژی به شبکه اینترنت متصل شود. به عبارت دیگر، از آن جایی که این خدمت به صورت محسوسی تابع فاصله مرکز ارائه دهنده اینترنت و مکان دریافت کننده آن است، از این روی به نظر می‌رسد شرکت‌های وای فای ترجیح داده‌اند، شمال شهر تهران و به خصوص مناطقی هم چون آفریقا، پاسداران، الهیه، لوسانی، سعادت آباد و شهرک غرب را محور اصلی فعالیت‌های خود قرار دهد.

جالب‌تر از همه این که مانند شبکه نصب و راه اندازی دستگاه‌های غیرمجاز ماهواره در منازل مسکونی، آنها هیچ آدرس و ردی از خود

همراه با خدمات پشتیبانی مناسب، یکی از اصلی‌ترین خواسته‌های کاربران ایرانی است که جای هیچ مناقشه‌ای در آن نیست. اما چگونه است که وقتی کاربران به سراغ شرکت‌های فروشنده پهنای باند نظیر ISP، ISDP و PAP می‌روند، برای دریافت اینترنت ۲۵۶k می‌بایست در پی ارائه معرفی نامه‌ای از شرکت، مطب، دانشگاه، پژوهشکده و سایر جاهای مشابه باشند تا بتوانند به جای اینترنت ۱۲۸k که به کاربران خانگی اعطا می‌شود و اغلب نیز از سرعت پایین آن گلایه‌مندند، از اینترنت ۲۵۶k بهره‌مند شوند؟ در این میان دستیابی به اینترنت ۵۱۲k را که دیگر حرف‌افاش را هم نمی‌توان زد. چون شرکت‌های ارائه دهنده خدمات اینترنت پرسرعت، به طور واقعی و عملیاتی به بخشنامه‌ای که در سال ۱۳۸۷ به تصویب رسید، وفادارند و تقریباً کاربران خانگی از مجرای قانونی نمی‌توانند از اینترنت بیشتر از ۲۵۶k بهره‌مند شوند.

بنابراین به منظور کسب اطلاع از جزئیات بیشتر این جریان، تصمیم گرفتم به سراغ یکی از شرکت‌هایی که از قضا، دوستم یکی از کاربران‌اش بود، تلفن بزدم و به عنوان یکی از کاربران احتمالی، کسب اطلاعات را آغاز کنم. شرکت مذکور که دارای یک سایت رسمی نیز بود و به نظر می‌رسید، اغلب مشتریان خود را از طریق تبلیغات دهان به دهان جذب می‌کند، دارای این سطح از توانایی و اختیار بود که به گفته یکی از اپراتورهایش، بدون اخذ هیچ نامه و معرفی نامه‌ای از مشترک، اینترنت M1، M2 و حتی بالاتر به وی عرضه کند. اطلاعات به دست آمده از این گفت و گو، حاکی از این بود که هزینه‌های استفاده از اینترنت M1 شامل ۴۰۰-۲۰۰ هزار تومان بابت آنتن، ۱۳۰-۱۲۰ هزار تومان بابت مودم، ۳۰ هزار تومان هزینه نصب و راه‌اندازی، متری ۱۰۰۰ تومان بابت کابل و ۴۹-۲۲ هزار تومان بابت اتصال به شبکه اینترنت است که از مشترک اخذ می‌شود.

کارشناسان در این خصوص هر چه می‌توانند، راهی برای
تکنولوژیکی که از دور جیبی، عین و عینیت تصاویر فاش می‌شود
Point 420 است.

دیگر این که شرکت‌هایی که اقدام به خرید پهنای باند به طور عمده و توزیع آن به شرکت‌های کوچک‌تر می‌کنند، به منظور ایجاد تجارتی پرسود و در عین حال مستقل و بدون پرداخت حق پروانه و دریافت مجوز، بخشی از آن را در اختیار فعالان سایه این بازار قرار می‌دهند، تا در عین پاسخگویی به تقاضای بازار، با برندی متفاوت به فروش اینترنت پرسرعت و نامحدود اقدام کنند. در این راستا، تمیز دادن این جریان و کشف این که خاستگاه واقعی این تجارت از کجا سرچشمه می‌گیرد، زمانی پیچیده تر می‌شود که علی‌القاعده، ساختار فنی و قانونی رایبه ADSL در ایران، بسیار پیچیده و گیج کننده است و تقریباً کمتر کاربری است که به درستی بداند از چه سرویس و به چه شکلی بهره می‌گیرد. چه بسا چنانچه اگر زمانی نصب تراکت‌های اینترنت M1 در معابر عمومی، توجه نویسنده را به خود جلب توجه نمی‌کرد، هیچ‌گاه امکان بررسی سایه‌های این بازار، امکان‌پذیر نمی‌شد.

WiFi غیر مجاز؛ معضل یا فرصت؟

اما گذشته از کلیه حاشیه‌های جاری، مبنی بر وضعیت رایبه وای فای غیر مجاز در تهران، آنچه که حایز اهمیت است، این است که حال که چنین کسب و کاری در حوزه اینترنت شکل گرفته است و وجود آن انکارناپذیر است، بنابراین چگونه می‌بایست در مقابل این رویداد قرار گرفت و چه راهکارهایی به منظور کاربرد عملیاتی آن وجود دارد؟ براساس این گزارش، صرف نظر از این که آیا رایبه اینترنت پرسرعت به کاربران خانگی و یا هر کاربر متقاضی دیگری، مجاز است که صورت بگیرد و یا مجاز نیست، می‌بایست به نتایجی که بر اثر رایبه وای فای غیر مجاز در طول سال‌های اخیر به دست آمده است، توجه کرد. در این زمینه، کارشناسان بر این باورند که رایبه وای فای غیر مجاز، به عنوان یک خدمت اینترنتی در بازار سایه، نشان داده است که به هر ترتیب که هست، برای این بازار در حوزه فناوری اطلاعات، تقاضاهایی وجود دارد که وضعیت آن به نظر کاملاً مطلوب و چه بسا داغ به نظر می‌رسد. در این میان، با توجه به این که هیچ آمار و رقم نسبی از تعداد کاربران اینترنت وای فای غیر مجاز و چگونگی پراکندگی آنها وجود ندارد، اما گستردگی فعالیت آنها نشان از وجود تشکیلاتی نظام‌مند و سازمان یافته دارد که بر اثر مطالعه و امکان سنجی رایبه دهندگان این خدمت شکل گرفته است.

کارشناسان در این خصوص معتقدند که، امکانات تکنولوژیکی که از دو بعد سرعت و کیفیت در وای فای غیر مجاز تمرکز یافته است، می‌تواند گره‌گشای بسیاری از درخواست‌های کاربران ایرانی باشد و قادر است در کوتاه مدت تاثیر قابل ملاحظه‌ای بر توسعه کاربری فناوری اطلاعات کشور، ارتقای رتبه دیجیتال و بهبود وضعیت ضریب نفوذ اینترنت داشته باشد. از این روی به دور از انصاف است که این خدمت، در اختیار تعداد اندکی از متقاضیانی قرار بگیرد و سایر کاربرانی که بنا به دلایلی هم چون عدم آگاهی از وجود چنین خدمتی، قرار گرفتن در خارج از محدوده سرویس دهی شرکت‌های وای فای، نداشتن تمول مالی به میزان کافی و سایر موارد مشابه از استفاده آن محروماند. به عبارت ساده تر، می‌توان گفت، داشتن اینترنت با سرعت نامحدود، یا خوب است که با این رویکرد باید در اختیار تمام کاربران متقاضی قرار بگیرد و یا بد است که در این صورت می‌بایست تدبیری قانونی به منظور کنترل و مدیریت آن اندیشیده شود.

به جای نمی‌گذارند و از طریق تلفن و بعضاً به صورت آنلاین به درخواست‌های کاربران خود پاسخ می‌دهند. همان طور که قبلاً نیز به آن اشاره شد، تمرکز اصلی فعالیت این شرکت‌ها در شهر تهران و مناطق شمالی شهر است و به ندرت مشاهده شده است که این شرکت‌ها در شهرستان‌ها به رایبه سرویس بپردازند.

چه کسی مقصر است؟

بدون تردید، اینترنت یک کالای چمدانی و یا وسیله جیبی نیست که مسافری بتواند از طریق شبکه قاجاق و از کشورهای دیگر وارد کند و به عرضه آن در بازار تقاضا بپردازد. بنابراین پیدا کردن خاستگاه این قضیه نیازمند بررسی‌های جدی تری است. براساس این گزارش، متولی اصلی توزیع عمده پهنای باند در کشور، بخش دولتی و در پی آن شرکت ارتباطات زیرساخت است که پس از انجام این کار، اقدام به عرضه آن در میان فعالان بخش خصوصی و یا همان شرکت‌های PAP می‌کند. در ادامه این روال، پهنای باند موجود در میان شرکت‌های کوچک‌تر که ISDPها و ISPها آن را تشکیل می‌دهند، صورت می‌گیرد و سرانجام در اختیار کاربر نهایی قرار می‌گیرد. در این راستا، آنچه که بر ابهامات این جریان می‌افزاید، این است که با توجه به این که همواره بخش خصوصی، از کمبود میزان پهنای باند گلایه‌مند است و بدنه حاکمیت نیز از توزیع حسابگرانه و به اندازه آن پافشاری می‌کند، پس کدام یک از حلقه‌های این زنجیر مبادرت به قرار دادن پهنای باند در اختیار شرکت‌های زیرزمینی می‌کند؟

مطابق ارزیابی‌های انجام شده، برخی از خبرگان حوزه اینترنت، بر این باورند که به طور کلی می‌توان دو جریان برای توزیع غیر مجاز پهنای باند در میان فعالان سایه این بازار، در نظر گرفت. نخست این که، بدنه حاکمیت در حوزه فناوری اطلاعات، به طور مستقیم و ضمن دریافت پهنای باند از خارج کشور که در واقع حکم مواد اولیه در این کسب و کار را تشکیل می‌دهد، اقدام به توزیع غیرقانونی و غیر مجاز آن می‌کند که این جریان به نوعی باعث ایجاد بازار سیاه در این حوزه می‌شود.